

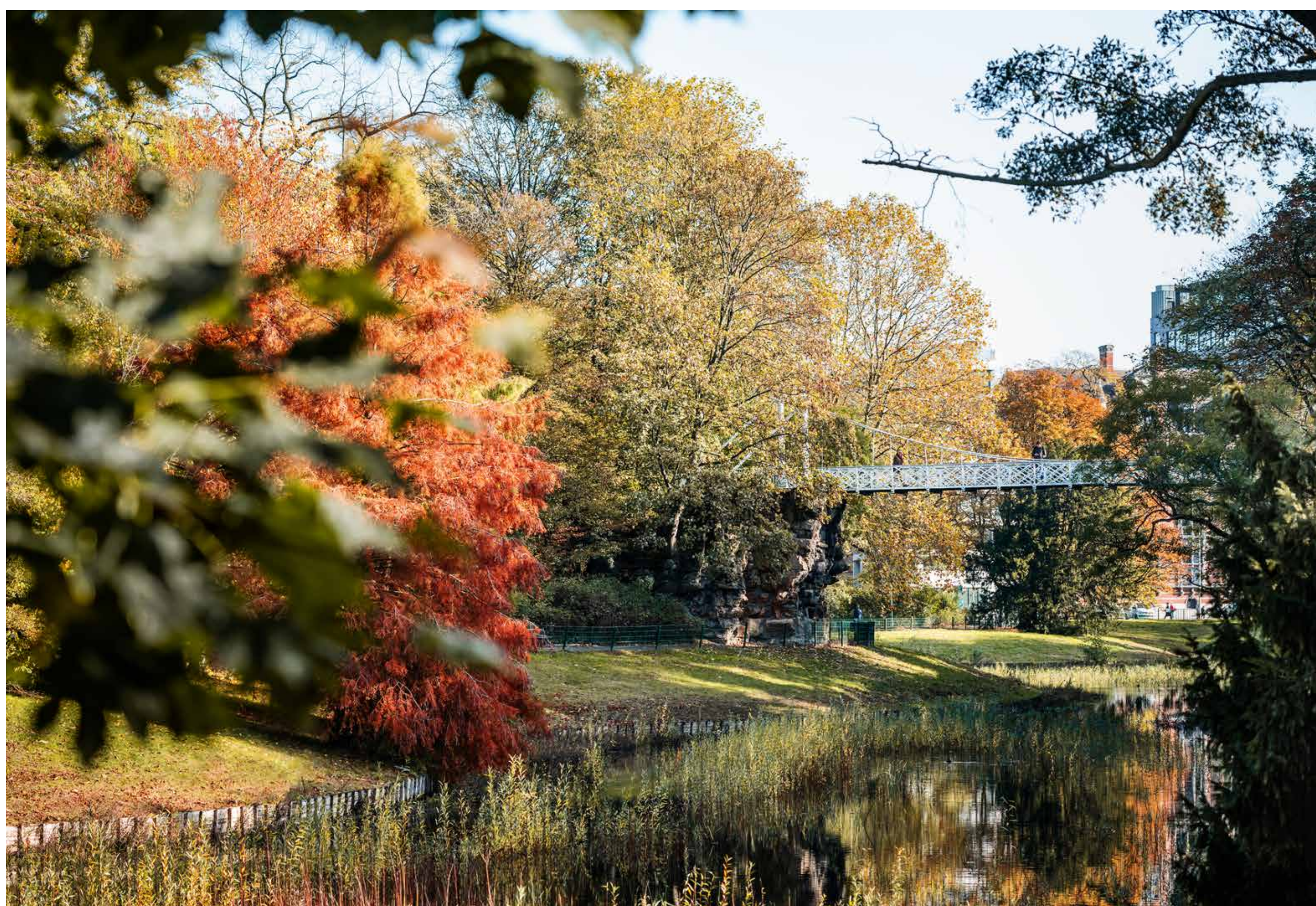

**District
Antwerpen**

Stadspark Antwerpen

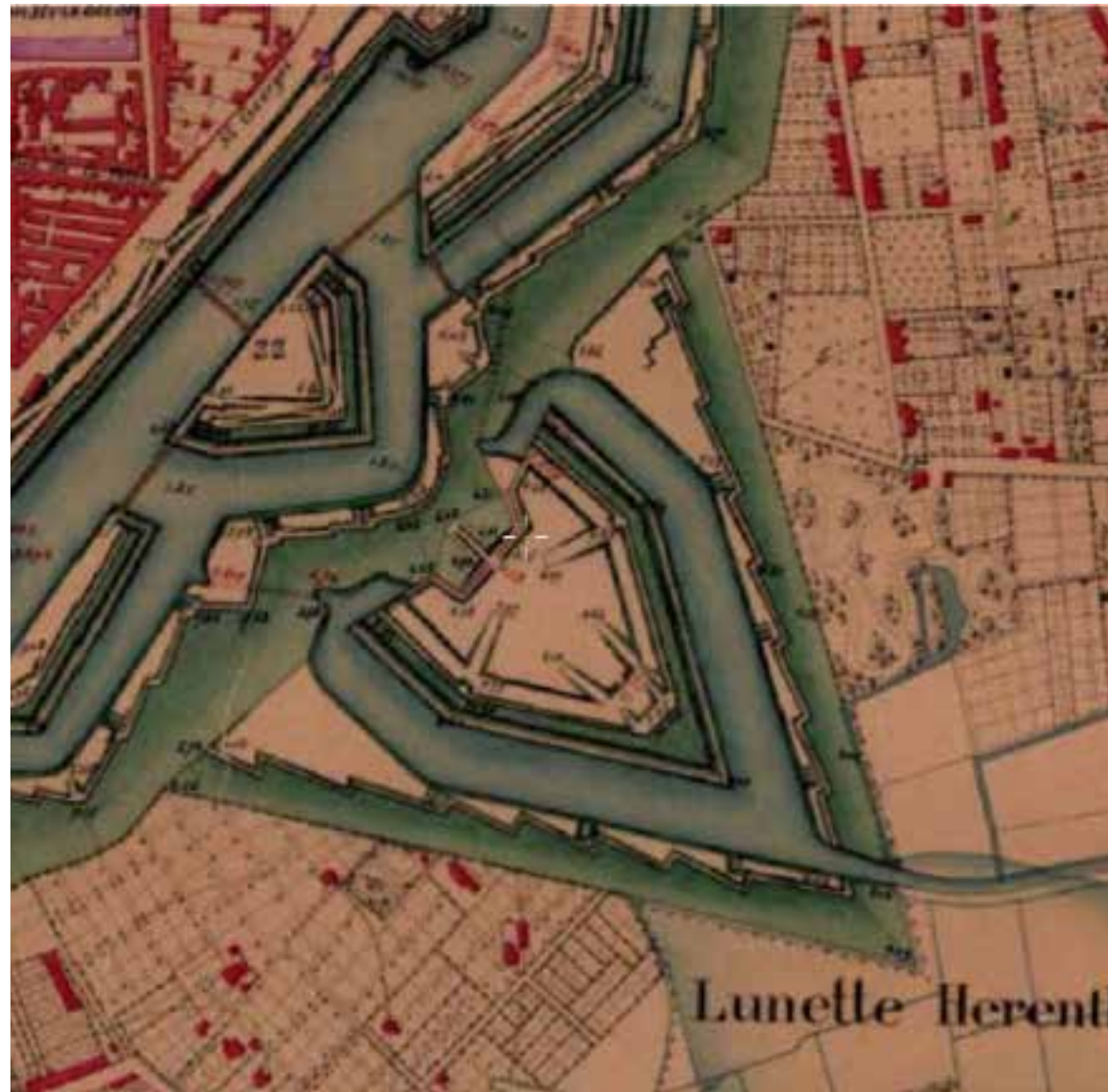
Het districts- en stadsbestuur geven in de lopende bestuursperiode prioriteit aan de herwaardering van het Stadspark. Het is een uniek gebied in het hart van de stad met een grote historische en botanische waarde. Ook is het de plek voor vele Antwerpenaren om te ontspannen, sporten, spelen of tot rust te komen. Er worden budgetten voorzien voor verder structureel groenonderhoud, een oplossing voor de vijver en de herwaardering van het park.

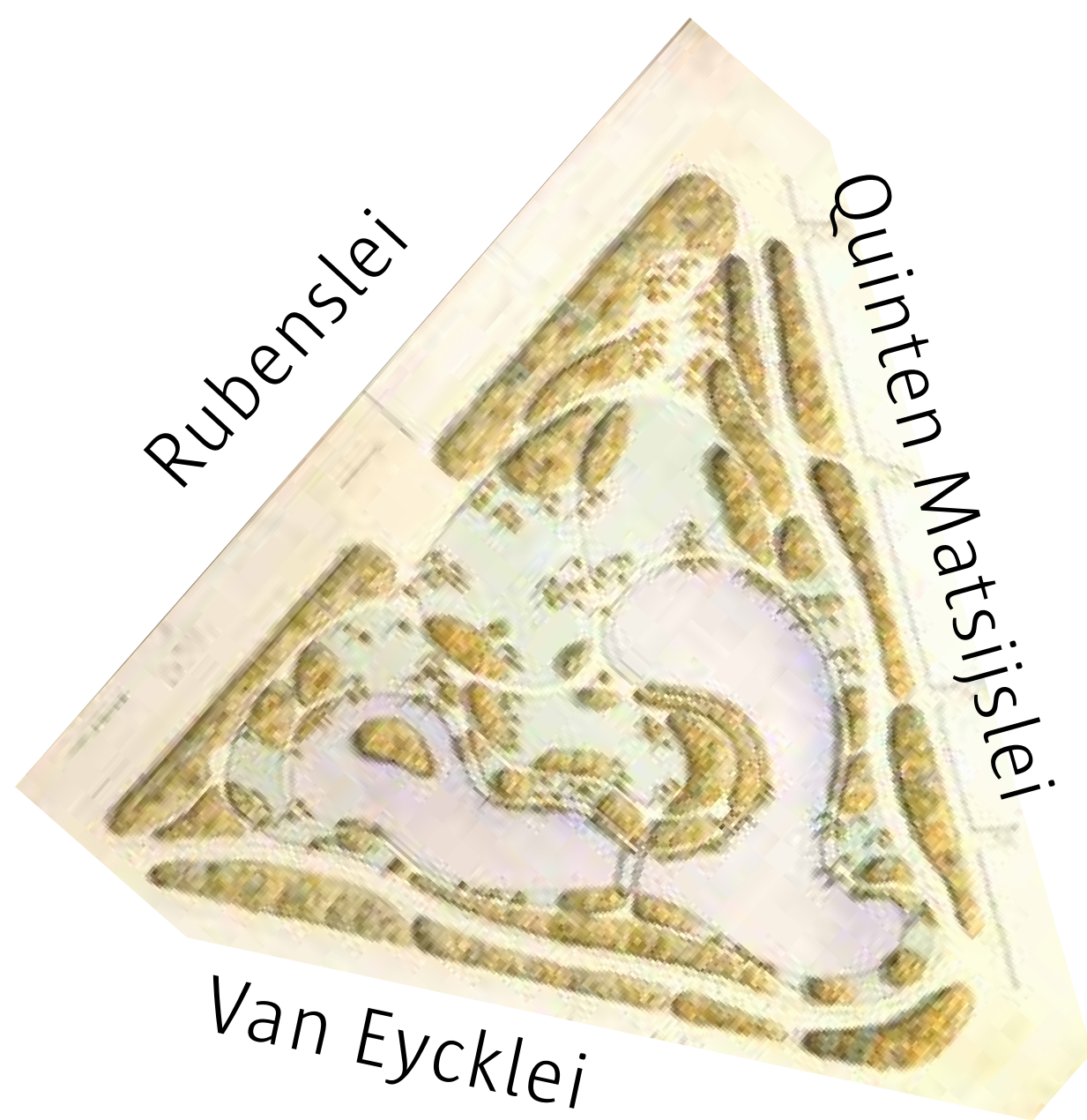
www.antwerpenmorgen.be/stadspark

Stadspark, een rijk verleden

MILITAIR VERDEDIGINGSWERK 19de eeuw

STADSPARK Eind 19de tot begin 20ste eeuw

Plan van Keilig in 1867

VERSTEDELIJING 20ste eeuw

NIEUWE UITDAGINGEN Begin 21ste eeuw

HERWAARDERING 2020 - ...

Het Stadspark ligt op de plaats van de Herentalse lunet, een verdedigingswerk dat deel uitmaakte van de Spaanse omwalling. In 1865 verloor ze haar militaire functie en het stadsbestuur besliste om de lunet om te vormen tot een openbaar park.

De eisen van het stadsbestuur:

- driehoekige vorm van de lunet blijft
- hoofdingang ligt aan de Rubenslei voor een goede verbinding met de stad
- spel van doorkijkjes linkt de O.L.V.-kathedraal met de Sint-Jozefkerk

Troeven van het ontwerp van Keilig (1867):

- Engelse romantische landschapsstijl
- mix van boom- en plantensoorten: schilderachtige taferelen
- hangbrug: unieke blik op vijver
- grote belevingswaarde: decoratieve rotsen, glooiende oevers, slingerend pad, verrassende doorkijkjes
- dichte beplanting geeft park een besloten gevoel om te ontvluchten van de stadsdrukke

Sinds 1900 zijn er tal van toevoegingen aan het park: de muziekkiosk, een hoveniershuisje dat later een melkerij met speeltuin werd, gedenktekens en standbeelden, bunkers, etc. Een park met deze status vroeg van bij het begin een continu onderhoud: schilderen van banken, modder verwijderen uit de vijver,

Na WO II heeft de verstedelijking een grote impact: door het toenemende verkeer worden lanen verbreed en verdwijnt de parkrand, de Herentalse vaart wordt onderbroken, verdere onderhouds- en beheerwerken worden uitgevoerd, zoals aan de hangbrug in 1971.

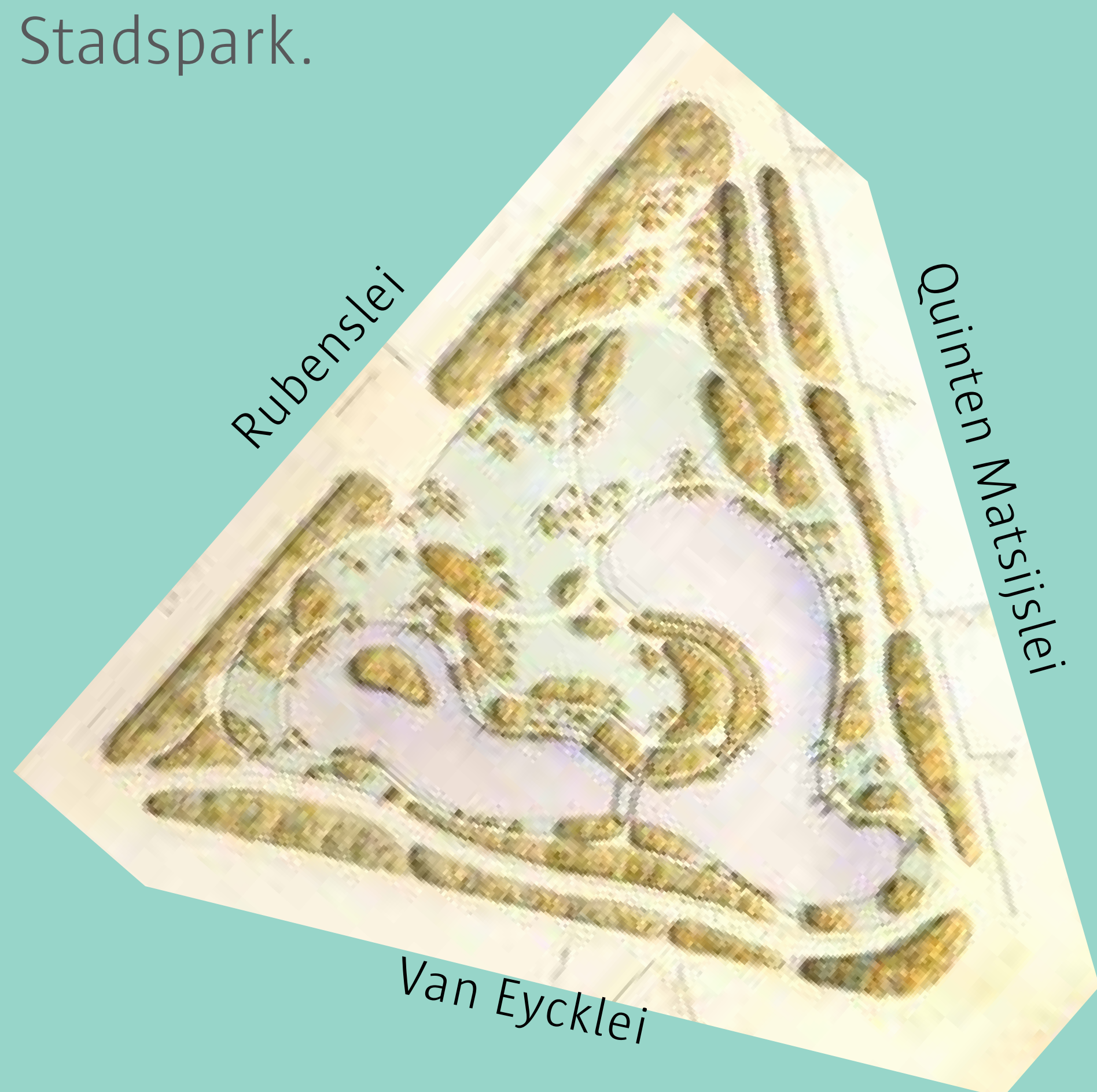
Begin 2000 zijn er nieuwe uitdagingen: groenonderhoud is ad hoc, bezoekers voelen zich onveilig en het waterpeil van de stadsvijver fluctueert.

Stadspark, beschermd monument

In 2010 wordt de erfgoedwaarde van het park erkend met het beschermingsstatuut.

2014: Landschapsbeheerplan

Een reeks beheermaatregelen voor het herstel van het Stadspark.

Plan van Keilig in 1867

2018: Erfgoedbeheerplan

- De erfgoedwaarde van het Stadspark is als geheel erkend en omvat tal van erfgoedelementen (standbeelden, rotsen, hangbrug, ...).
- lijst het erfgoed op, geeft aan hoe het in ere kan worden gehouden en omschrijft concrete maatregelen voor het groenonderhoud, met een planning tot 2040.
- gaat niet uit van een reconstructie van het park, maar de werken dienen de geest van Keilig en de sfeer van het park wel verder te zetten.
- erkent dat de omgeving is veranderd: het park ligt niet meer aan de rand van de stad maar er middenin, er is een intensiever gebruik en de bezoeker heeft andere noden zoals sporten, spelen,

Reeds uitgevoerde acties sinds 2008

1. Café Capital en aanplanting
2. nieuw pad
3. drinkfontein
4. boomstammen ter afscherming
5. skatepark (2006)
6. uitbreiding en vernieuwing speeltuin (2009)
7. evenementenzone
8. vernieuwen kabel voor verlichting
9. watertoevoer tijdelijke retourbemaling
10. ontharding Q. Matsijslei
11. plantvak verkleind
12. bloembollen
13. zichtblokkerende beplanting aangeplant
14. verwijderen bamboe
15. wegnemen heesters
16. kroondunning
17. herstel gazon
18. gedifferentieerd maaibeheer toegepast
19. ligweide (kort maaibeheer)

- herplaatsen vuilnisbakken
- zwerfvuilophaling (hogere frequentie)
- bunkers (tijdelijke kunstproject)

Herwaarderingsplan

Onderdelen ontwerpoppave

Herinrichting van deelgebieden

(rode zones op de kaart)

1. omgeving oorlogsmonument
2. randzone Van Eycklei
3. inkom Louiza-Marialei - Rubenslei
4. eiland en vijver
5. suggesties voor Quinten Matsijslei
6. vernieuwing speelterrein

Actiepunten voor het hele park

- waterbeleving
- verlichtingsplan
- locatie parkmeubilair
- hekwerk
- contouren plantvakken
- herstel asfalt op heuvel
- innovatief loopparcours
- evenementenzonering
- standbeelden en gedenktekens
- publieksontsluiting (informatie over park)
- ...

Wat?

- verfijnen ontwerpoppaven uit Erfgoedbeheerplan
- hedendaagse noden: vernieuwen speeltuin, innovatief loopparcours, evenementenzone, publieksontsluiting (informatie over park), ...
- rol van het park en de vijver: verweven van ecologische en hydrologische rol (infiltratie en buffering), recreatieve betekenis en erfgoedwaarde
- afstemming met plannen voor bredere wijk, zoals speelweefselplan en wijkwaterplan

Hoe?

- één integraal plan met deelprojecten
- prioriteiten
 - structurele oplossing voor water in de vijver
 - vernieuwing speelterrein
- parkonderhoud
 - groenonderhoud: gazons, bloembollen planten, plantvakken verkleinen,...
 - infrastructuurwerken: herstellen van paden, hekwerk, restauratie Keiligbrug, verlichting zone Café, restauratie kunstwerken, ...

Herwaarderingsplan

Timing

2019

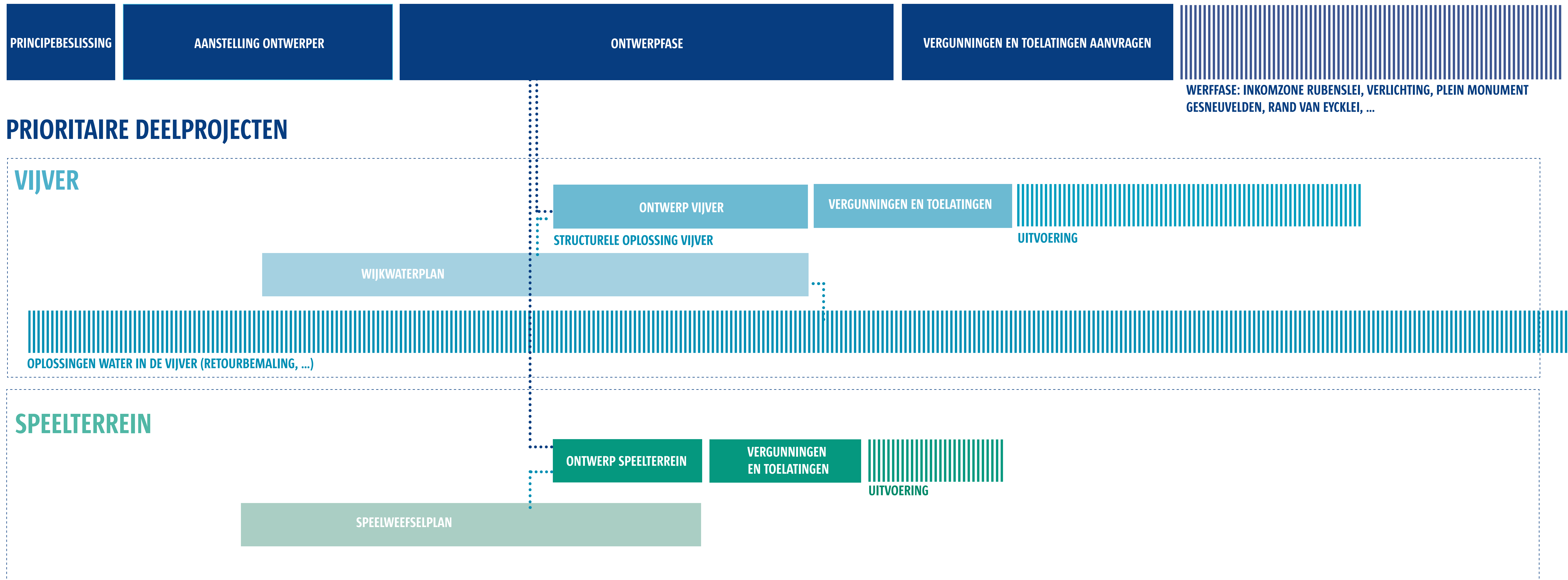
2020

2021

2022

2023

HERWAARDERINGSPLAN

PARKONDERHOUD

VERLICHTING

KEILIGBRUG

GROENONDERHOUD

SPREKEND PARK

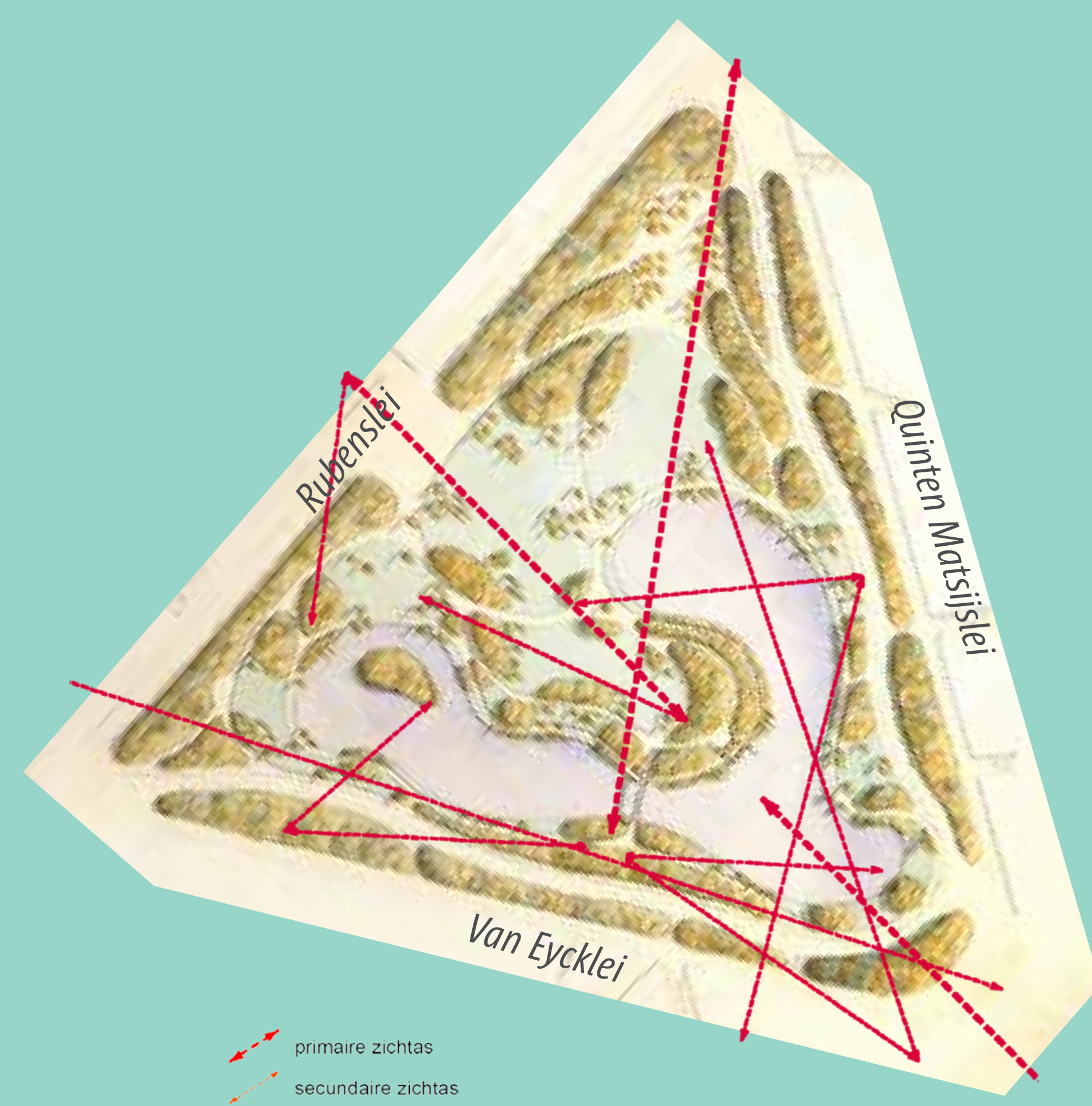
Groenonderhoud

Landschapskenmerken

Ontwerp van Keilig

- natuurlijke vormen
- zorgvuldig gekozen doorkijkjes
- strategische beplanting
- ontworpen boomgroepen
- contrast dicht en open ruimte
- contrast stad en park
- contrast hoog en laag
- veel verschillende soorten begroeiing
- belangrijk belevingsaspect

Groenonderhoud

Landschapskenmerken

Groenonderhoud

Acties

Acties in 2020

1. Nu de groendienst een plek heeft gekregen in Café Capital kan de vorige laad- en loskade in het park verkleind worden. In de plaats komt er nieuwe beplanting. De omheining blijft tot de planten goed groeien.

2. Struiken worden weggehaald en vervangen door gras en bloembollen. Zo krijgt het park een meer open gevoel.

3. De verjongingssnoei van verschillende heesters, zodat ze in de zomer uitgroeien tot sterke en gezonde planten.

4. Zieke bomen die werden verwijderd worden in het najaar vervangen door de volgende soorten: Noorse esdoorn, vleugelnoot, Japanse schijnep, beuk en paardekastanje.

5. Aanplanting nieuwe bomen rond Capital.

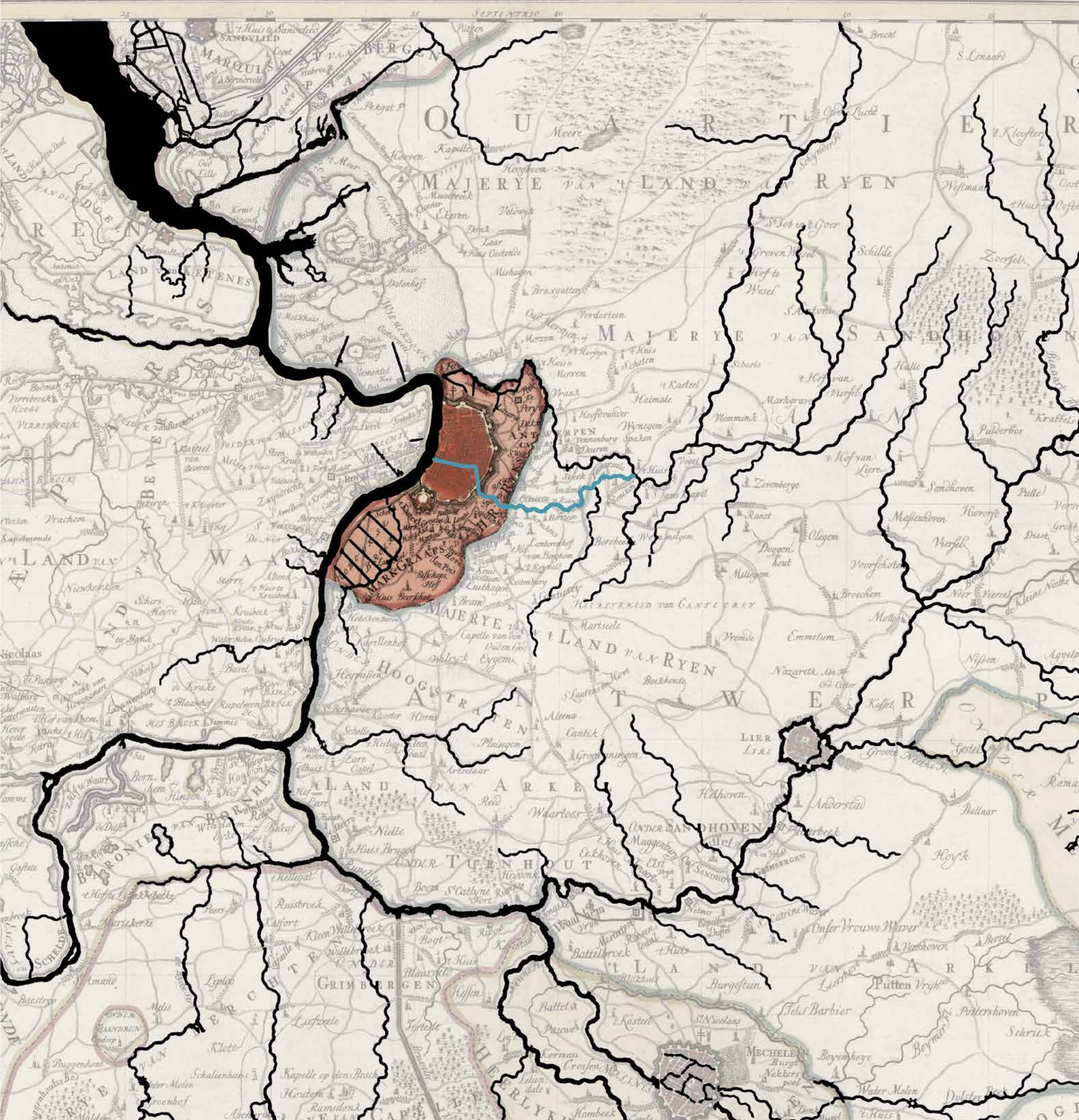
Acties verspreid over het park

Bepaalde grasvelden worden tijdens het groeiseizoen minder gemaaid dan andere. De planten in bloei trekken zo vlinders, bijen en andere insecten aan.

Het Erfgoedbeheerplan bevat duidelijke acties om het groen te herstellen naar de geest van het oorspronkelijke ontwerp. Hier werd al mee gestart en dit wordt nu verdergezet onder de bevoegdheid van district Antwerpen.

Stadsparkvijver

Historiek

Water

De vijver is een belangrijk erfgoedelement in het Stadspark van Keilig en heeft een belangrijke belevingswaarde voor de parkbezoeker.

De waterpartij werd gevoed door proper water van de rivier het Schijn die via de Herentalse vaart van Wommelgem naar de binnenstad werd gebracht. Deze toevoer dateert reeds uit de tijd van de Spaanse omwalling.

Oorzaken fluctuerende waterstand

Om te begrijpen waarom de vijver de laatste tijd droog staat, moeten we teruggaan naar de **bron**:

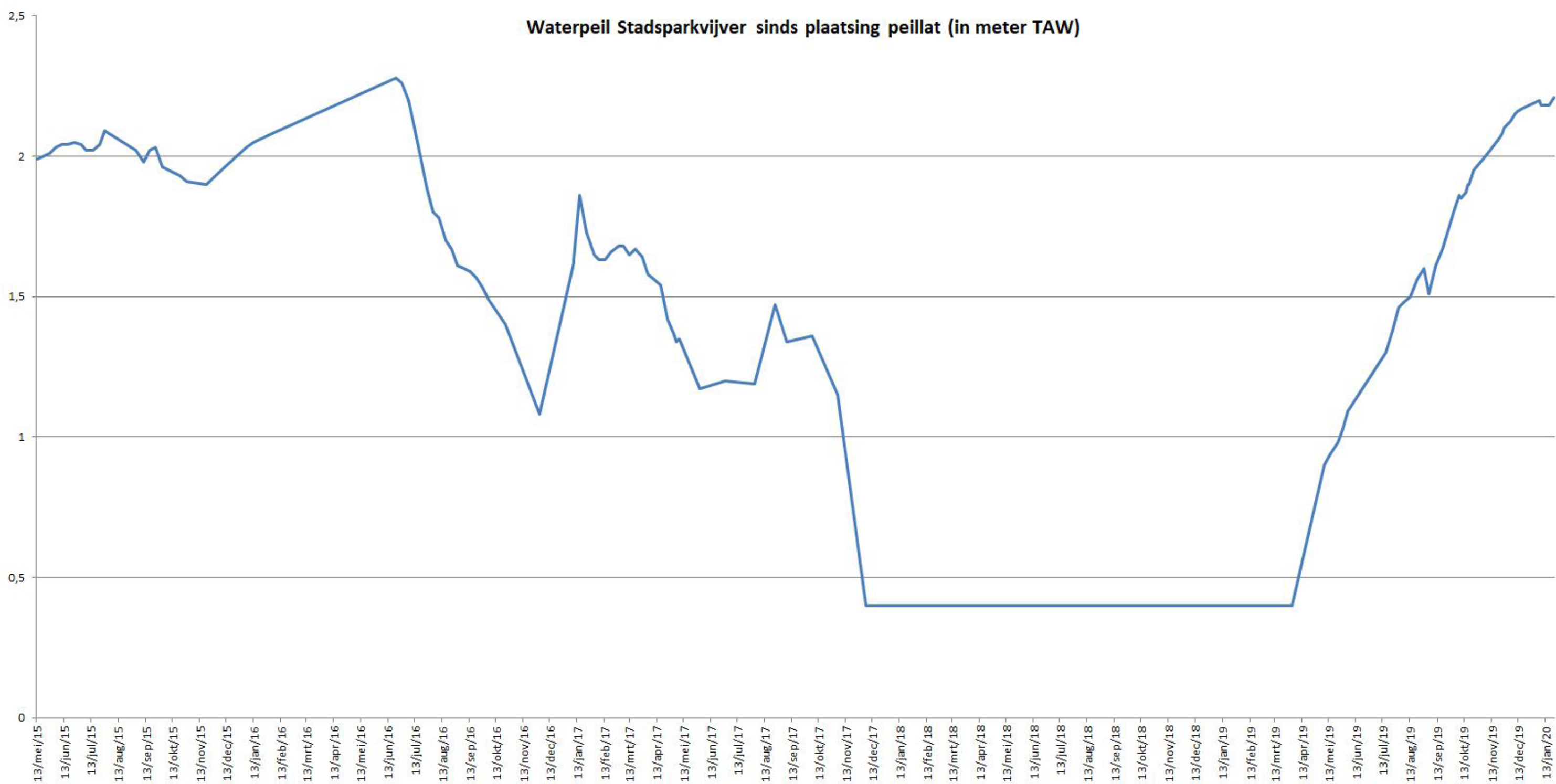
1867: Herentalse vaart

1931: Herentalse vaart (deel is gedempt)

1960: Enkel regenwater en grondwater

(Aanleg van de Ring en premetro tunnels: Herentalse vaart is onderbroken)

De afgelopen 2 jaar stond het grondwater in bijna heel Vlaanderen lager dan gemiddeld het geval is. Dit heeft te maken met lange droogteperiodes en warmere temperaturen dan gemiddeld. In combinatie met grondbemalingen geeft de Stadsparkvijver snel een signaal over de grondwaterstand in Antwerpen. Vandaag wordt het grondwaterpeil en het peil van de vijver nauwlettend opgevolgd.

Stadsparkvijver

Conclusies uit eerdere studies

2018: Technische studie

In 2018 voerde studiebureau Arcadis in opdracht van de stad en Aquafin een technische conceptstudie uit om een beter inzicht te krijgen in de concrete problematiek en mogelijke oplossingen van de Stadsparkvijver. De studie biedt een antwoord op twee onderzoeksvragen:

1: Inrichting van de Stadsparkvijver

Wat? Hoe kan de Stadsparkvijver ingericht worden, rekening houdend met een kwalitatief herstel van het historisch karakter, een mooie waterspiegel én een voldoende opvang van regenwater voor waterbuffering en infiltratie?

Les: Met de bestaande toevoer van water richting de vijver kan een permanent waterpeil enkel gerealiseerd worden door gedeeltelijk afdichten. Extra bronnen zullen voor meer toevoer van water zorgen. Bij de herinrichting moet rekening worden gehouden dat er voldoende ruimte blijft voor waterbuffering en de doorsijpeling van het regenwater naar de ondergrond.

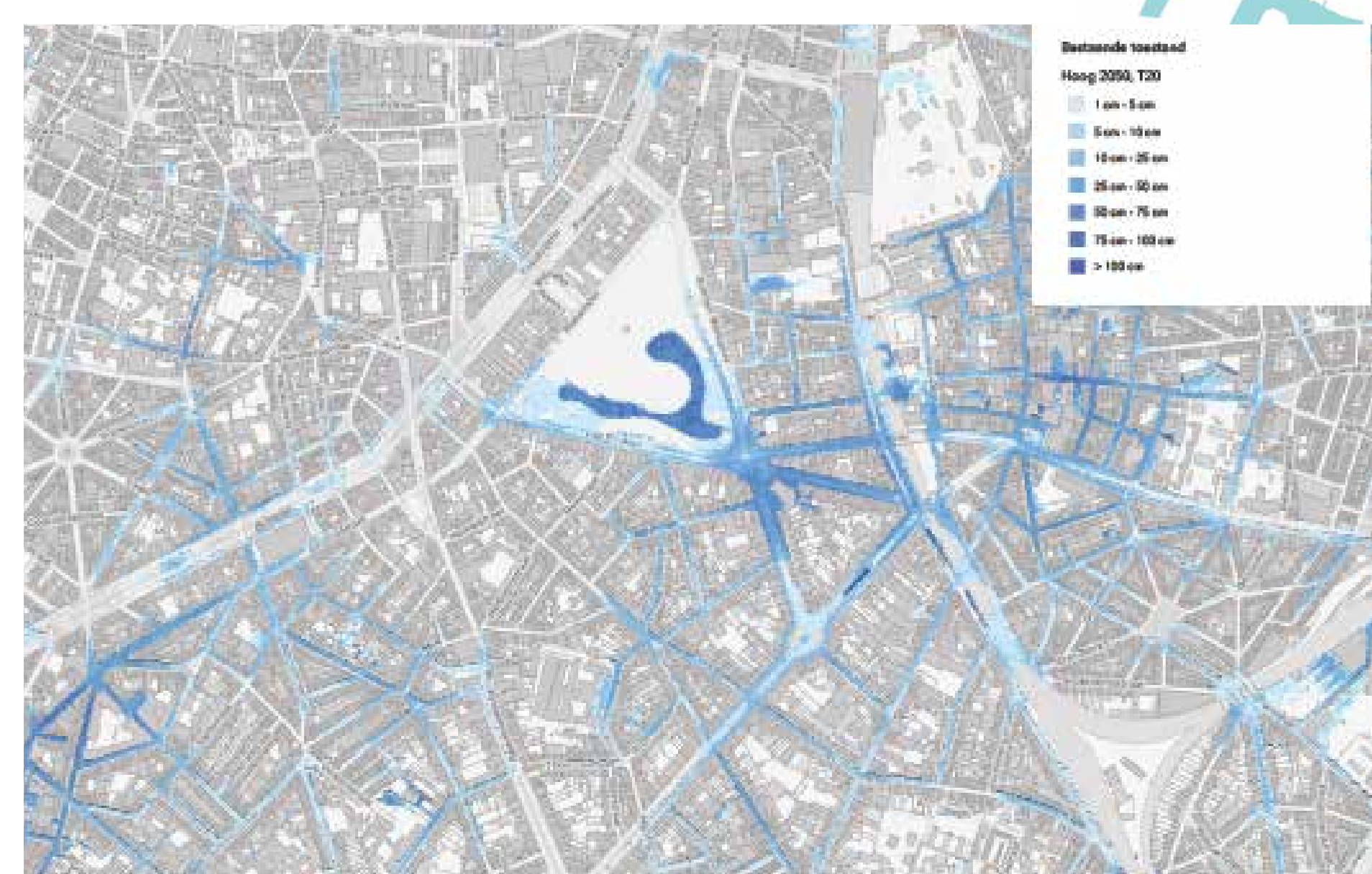
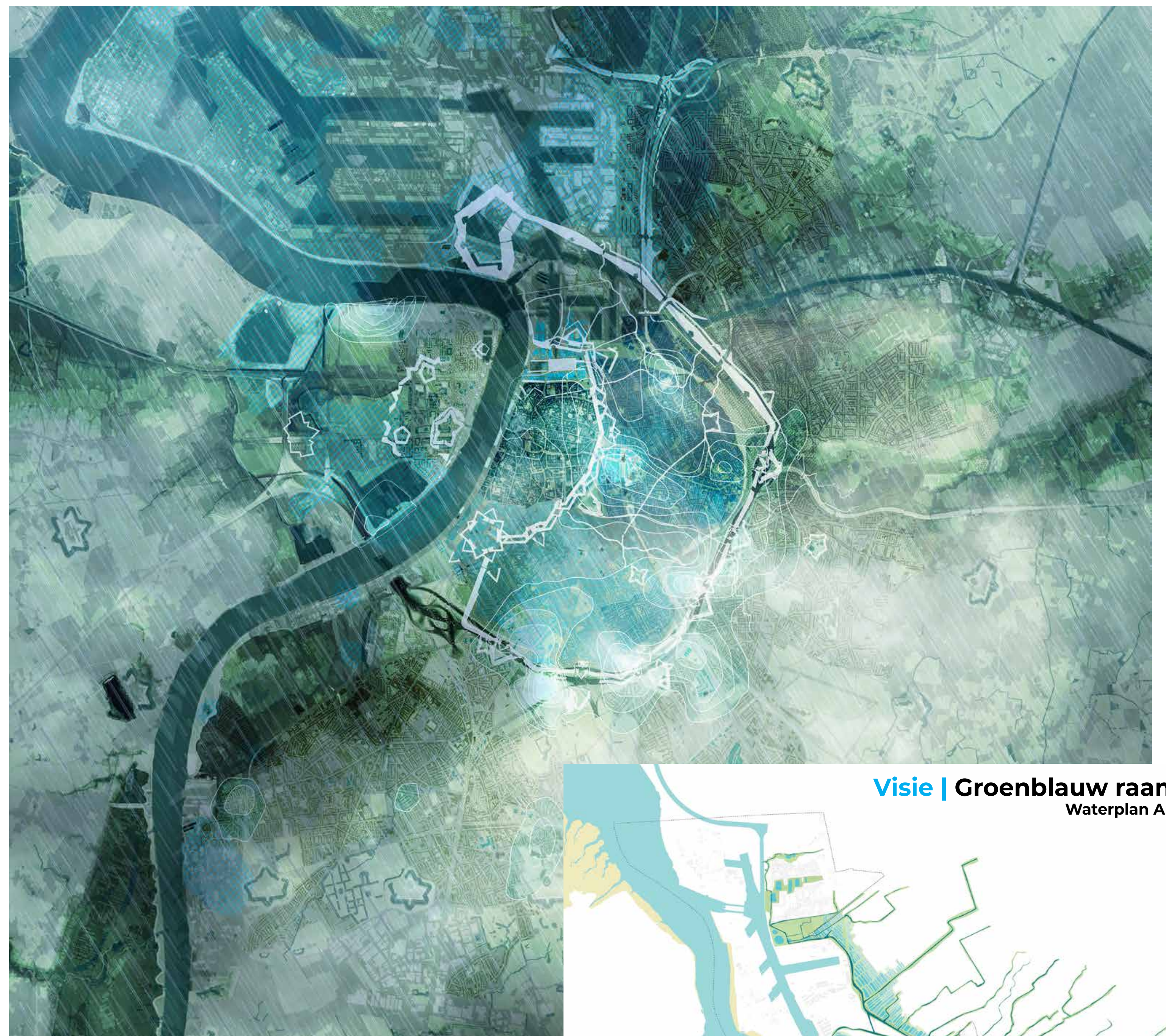
2: Waterbronnen

Wat? Het water van de vijver dient kwalitatief te zijn. Welke bronnen zijn hiervoor geschikt en zijn bovendien duurzaam, kostenbewust en realiseerbaar op een relatief korte termijn?

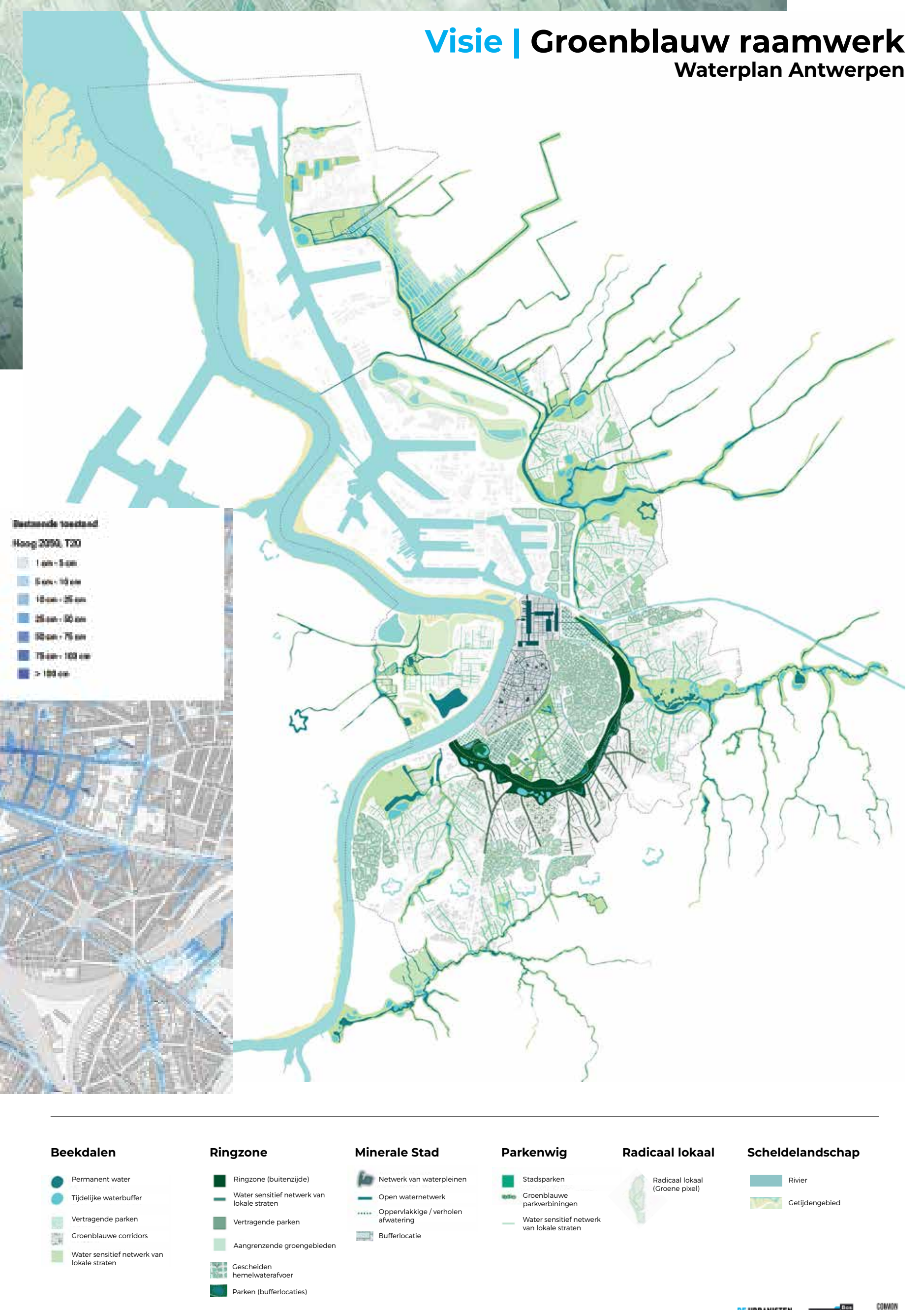
Onderzochte bronnen:

- Opgepompt grondwater van Den Bell of andere
- Water van het Kempisch Dok
- Het Schijn of de RWZI Deurne
- Ruïen, ingericht als hemelwaterput
- Hemelwater van de omliggende wijken
- *Eenmalige vulling van de vijver met bv. uit het Albertkanaal, gezuiverd afvalwater of leidingwater*

Les: Arcadis stelt dat het water van Den Bell en regenwater uit de buurt de meest interessante bronnen zijn om de vijver mee te vullen.

Water op straatkaart (1:20 2050) volgens het goedgekeurde waterplan

2019: Waterplan

Het Waterplan toont aan dat de Stadsparkvijver van belang is om de wateroverlast van de omliggende wijken op te vangen.

Deze studie wordt nu verfijnd op maat van het Stadspark en omgeving in een Wijkwaterplan. De centrale vraag: Hoe kan regenwater opnieuw worden gebruikt, geïnfiltreerd in de bodem of gebufferd worden? Als we slim omgaan met het regenwater dan is het de oplossing voor overstromingen en grote droogte.

Stadsparkvijver

Oplossingen

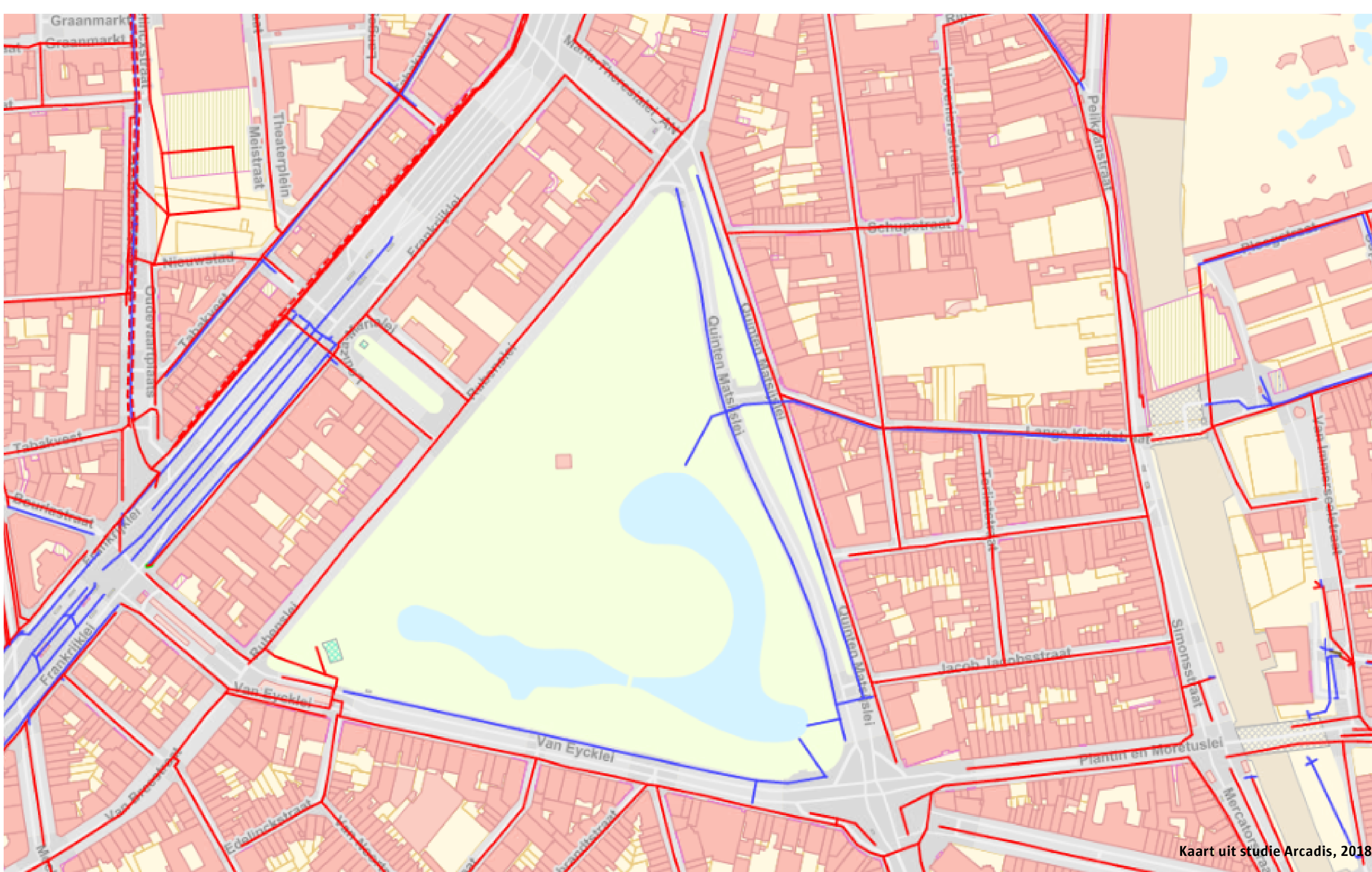

BEMALINGEN

Voor grote bemalingen in de buurt van het stadspark wordt er maximaal op toegezien dat het opgepompt grondwater opnieuw wordt geïnfiltreerd in de vijver. Dit wordt sinds 2019 nauwlettend opgevolgd.

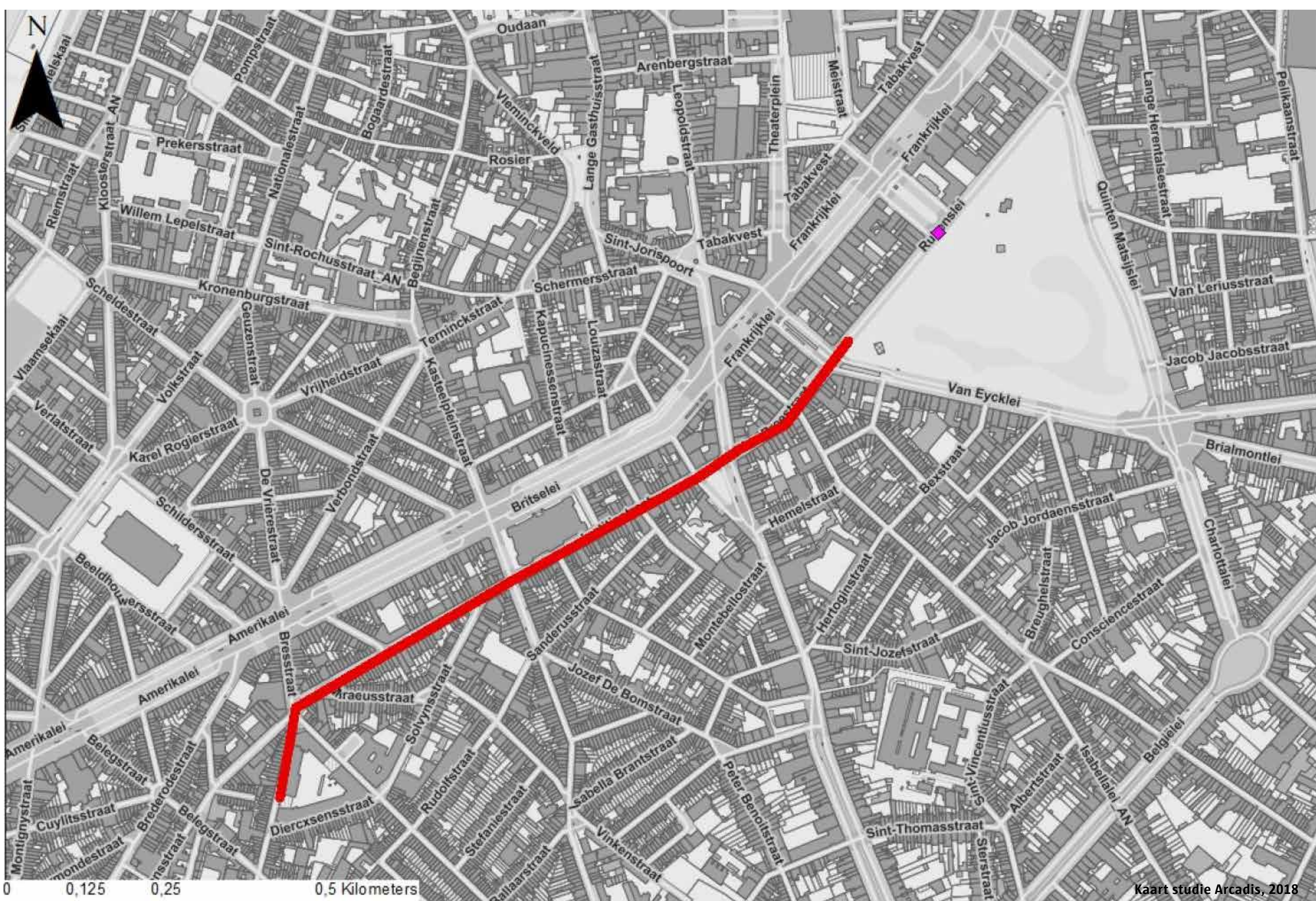
VERBINDING MET DE OMLIGGENDE STRATEN

Regenwater opvangen in de straten en aansluiten op de vijver. Er zijn er al enkele die aangesloten zijn, zoals de Van Eycklei en de Quinten Matsijslei (blauwe leidingen op de kaart). In de toekomst zullen er nog meer straten aangesloten worden op de vijver, bv. Quellinstraat.

WATER IN DE BODEM

De vijver wordt ook gevoed door grondwater. De buurt rond het Stadspark wordt waar mogelijk onthardt. In de Quinten Matsijslei is een strook asfalt verwijderd en vervangen door grasbetontegels. Zo kan het hemelwater daar in de grond infiltreren, de boomwortels voeden en het grondwaterpeil doen stijgen.

VERBINDING MET DEN BELL

Een uitvoeringsstudie is opgestart om de permanente bemaling van Den Bell te verbinden met de vijver van het stadspark. Deze verbinding wordt in de bestaande riolering gemaakt om de bovengrondse mobiliteit en toegankelijkheid niet te verstoren.

Stadsparkvijver

Nieuwe uitdagingen

2016: Loosplaats

2018: Stadspark

De Stadsparkvijver krijgt binnen het Herwaarderingsplan bijzondere aandacht. Het houdt de sleutel in handen om een oplossing te bieden voor verschillende uitdagingen:

HEDENDAAGS GEBRUIK

De vijver speelt een centrale rol in het Stadspark. Door het verlaagde waterpeil worden de oevers gebruikt als ligweide. Het Herwaarderingsplan zal onderzoeken of het wenselijk is dat bezoekers dichterbij het water kunnen komen en op welke manier dit kan.

ERFGOEDWAARDE

Het Erfgoedbeheerplan geeft aan dat het herstel van het oorspronkelijke waterpeil niet realistisch. Het handhaven van een zo constant mogelijk waterpeil heeft wel hoge prioriteit, zonder uitspraak te doen over hoeveel water er in de vijver moet staan.

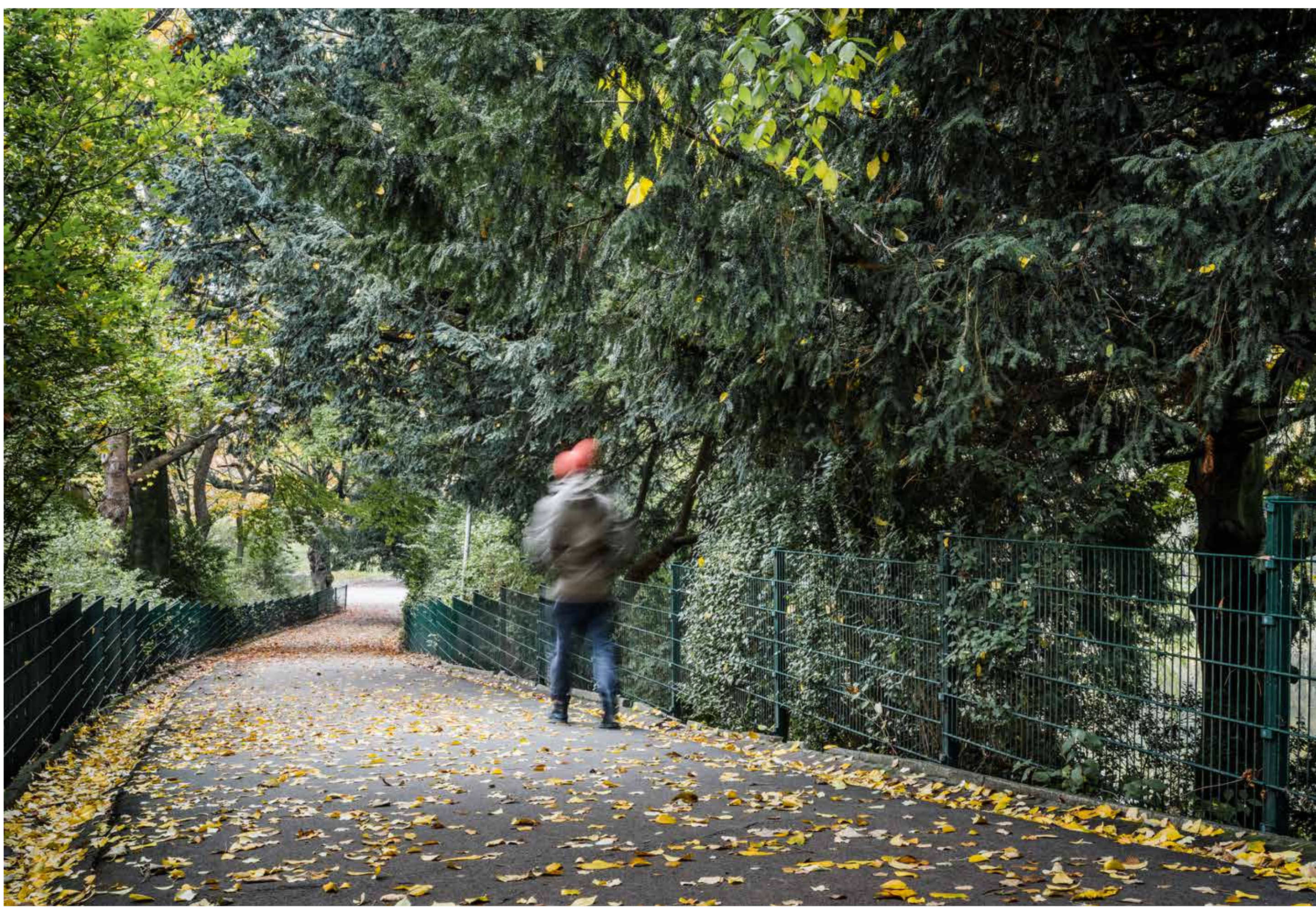
KLIMAAT

Door de klimaatverandering regent het heviger op korte periodes en zijn er langere droogteperiodes. De vijver kan een rol spelen in het opvangen van regenwater en zo doordringen in de bodem. Bij hittegolven is de vijver en het Stadspark de plek waar het enkele graden koeler is.

ECOLOGISCHE BIOTOOP

Het Stadspark kan een belangrijke rol spelen als groene plek voor fauna en flora. Het aangepaste maaibeheer en het verrijken van de soorten beplanting zorgen reeds voor een betere biodiversiteit. Het Herwaarderingsplan zal dit verder onderzoeken en opnemen bij de concrete inrichting.

Speelterrein en sport

Speelterrein

De verouderde speeltuin heeft nood aan vernieuwing. Het klimnet werd recent nog vervangen. Voor het ontwerp wordt rekening gehouden met info uit:

- **Herwaarderingsplan**

De sfeer en uitstraling van de nieuwe speeltuin worden bepaald zodat ze past in de stijl en structuur van het historische park. Het Herwaarderingsplan bepaalt de grenzen, locatie van bijkomende beplanting, materialisatie,....

- **Speelweefselplan (2020)**

Voor de ruimere omgeving van het Stadspark wordt een speelweefselplan opgemaakt in nauw overleg met de kinderen en de bewoners. De feedback wordt meegenomen in het ontwerp van de speeltuin.

Sport

- Het Herwaarderingsplan bekijkt of een innovatief loopparcours in het park geïntegreerd kan worden.

Verlichting

Licht in de duisternis

Om er voor te zorgen dat het licht terug brandt, worden de volgende werken uitgevoerd:

Februari: vernieuwen kabels, zodat de bestaande armaturen terug licht geven

April: vernieuwen van de lantaarnpalen aan de kasseiweg, zodat er ook een betere lichtkwaliteit is

Verlichting, een belangrijk deel van de herwaardering

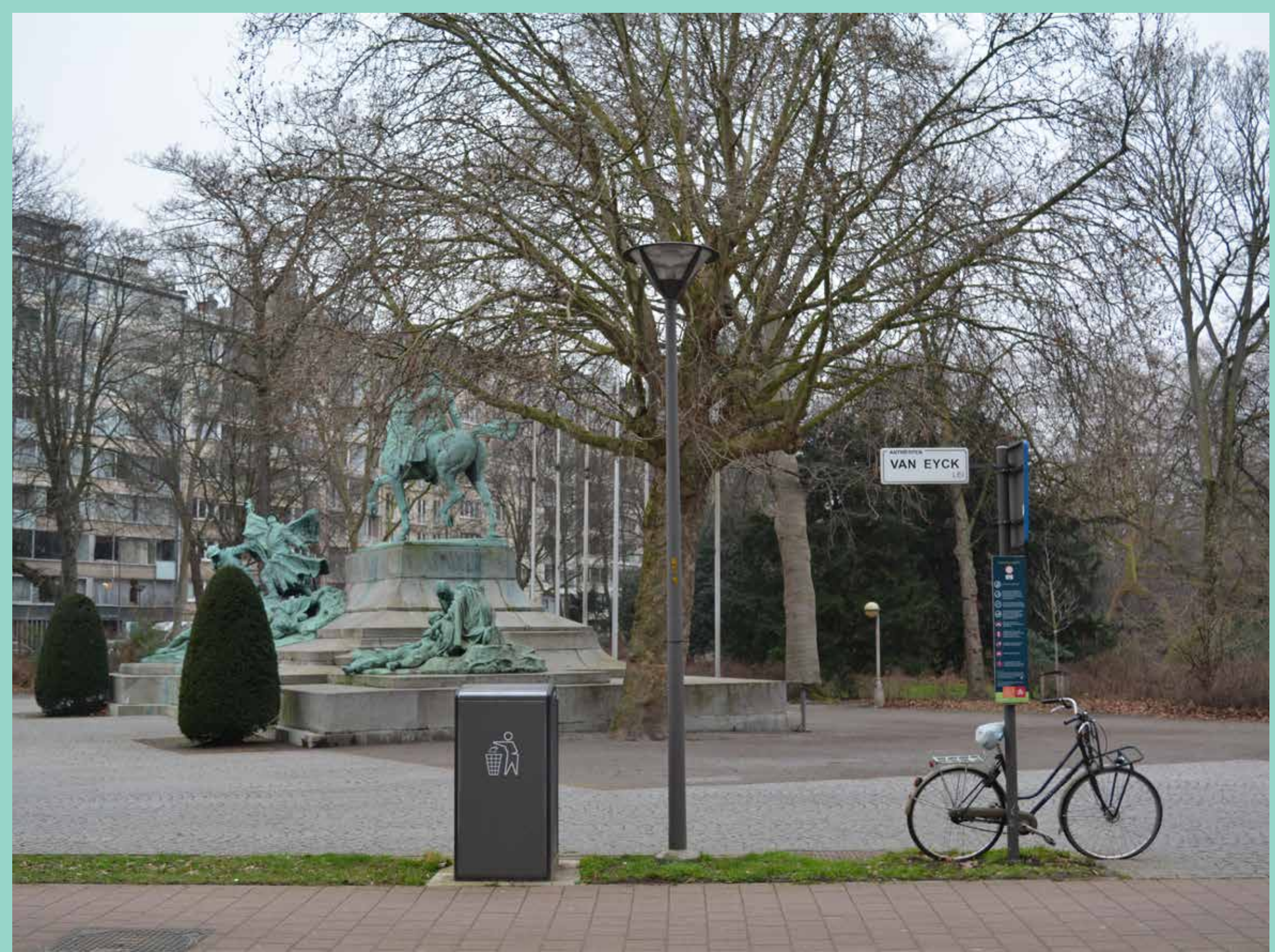
De bestaande verlichting is:

- van een slechte kwaliteit
- verschillende armaturen
- nood aan nieuwe kabels over heel het park

Opdracht van het Herwaarderingsplan:

- focus op betere, duurzamere lichtkwaliteit (LED-verlichting), nieuwe lantaarnpalen, et cetera.
- ontwerpopgave om de randen feller te verlichten en kern lichtluw te laten (uit Erfgoedbeheerplan)

Stadspark afvalvrij

SLIMME VUILNISBAKKEN

17 vuilnisbakken aan de in- en uitgangen en aan het speelterrein (sinds juni 2019)

- 11 Big Belly's (groot volume afval)
- 6 standaard vuilnisbakken

Max. afstand tussen vuilnisbakken is 225 meter

EENVOUDIGER BEHEER

- Leegmaken:
 - zomer: april - september: 2x / dag
 - winter: oktober - maart: 1x /dag
- Zwerfvuil/sluikestort:
 - zomer: april - september: 3 pers.
 - winter: oktober - maart: 7/7 extra parkploegen

HANDHAVING